

Szaktmák jövője

Kérdőjelek és válaszok a szaktmunkásképzésről

Mit tud az átlagember a szaktmákról, a szaktmunkások iránti igényekről? Több mint száz emberrel beszélgettünk a kérdésről. Például azt, hogy nagy a kereslet irántuk, hiszen nap mint nap láthatja az újságokban vállalatok szaktmunkásokat kereső hirdetésait. Am az átlagember arról is hallott valamit, hogy a statisztikák szerint Magyarországon a foglalkoztatottak arányában jóval több a szaktmunkás, mint a fejletti ipari országokban, s időnként különböző összegzéseket, tanulmányokat találkozik azzal a véleményekkel is, hogy nálunk túlkepzés folyik, mivel a fejletti iparban nem annyira szaktmunkásokra, inkább betanított munkásokra van szükség, akik a fél-meddig automatizált gépeket, gépsorokat irányítják. S a szaktmák jövője? Egyre többet hallani arról, hogy a legfejlettebb iparral rendelkező országokban évente szűnnek meg szaktmák, s aki ma kitanul egy mesterséget, biztos lehet abban, hogy életében még legalább egyet, ha nem kettőt kell megtanulnia, ha továbbra is keresett emberként akar jelen lenni a munkaerőpiacon, vagyis később is jó keresetet biztosító szaktmunkással kíván rendelkezni.

Belföldi vélemények a túlkepzésről, külföldi példák szaktmák elhalásáról... Vajon, mennyire képes mindezt bekalkulálni jelenlegi szaktmunkásképzésünk? Vajon mennyire képes szem előtt tartani azt a jelent, és nagyon közeli jövőt, amelynek folyamatait, keresletét jobbra a tudományos-technikai forradalom eredményeinek alkalmazása határozza meg? Minderről viszonylag kevés szó esik minálunk, mintha a szaktmunkásképzés még mindig hagyományos alapjához kötődne. Pedig, hát nem így van. Legalábbis, ez derül ki, ha az ember elbeszélget Hofigesang Péterrel, a 600-as szaktmunkásképző iskola igazgatójával. Igaz, ő nem osztja azt a nézetet, amely szerint nálunk túlkepzés lenne a különböző szaktmákban, ellenben, meggyőző érveket sorol a szaktmunkásképzés változásairól és jövőjéről, arról, hogy a képzés már most hogyan tart lépést a társadalom és a gazdaság jövőjének várható követelményeivel.

Hét éve, 1972-ben született meg az a párthatározat, amely két alapvető funkcióját szabta meg a szaktmunkásképzésnek. A cél részint az, hogy sokoldalú szaktmunkásokat képezzenek, részint pedig általános műveltséget és ismeretanyagot nyújtssanak, töltsenek be ismeretpótló szerepkört az általános iskola után. S hogy ez milyen fontos feladat, azt jól illusztrálja egy adat: a gyerekek mintegy 60 százaléka faluról, tehát többnyire hátrányos helyzetből érkezik, s a városi gyerekek nagy része is a külvárosi iskolákból. Tanítványaik 90 százaléka szülők fizikai dolgozók. Tehát, az iskolának bőven van teendője abban, hogy általános ismeretek hiányait pótolja, amit a gyerekek sem az iskolában, sem a családban nem szerezhettek meg.

De ez csupán az egyik oldal, az ismeretpótló szerep, amely nyilván egyre fontosabb az egyén és a társadalom számára egyaránt. Hiszen az egyén boldogul-

lással és a társadalmi fejlődéshez eszközként és eszközként is egyaránt hathatatlanság szükséges az egyén általános ismereteinek, jártasságainak körét bővíteni. És a másik, a szakmai oldal? Az is jelentős változásokon ment át az utóbbi tíz esztendőben.

A változásokról pregnánsan vallanak az adatok. Tíz éve, 1969-ben még mintegy 280 szaktmák sorolt föl a hivatalos jegyzék, amelynek sokára már csak 186-ot tartalmaz. Tavaly januárban pedig már csak 128-ban állapították meg a szaktmák számát. Vagyis, tíz év alatt 152 szaktma „hullott ki” az idő rostáján, pontosabban, több, mert hiszen közben újabb szaktmák is születtek. Ugye, megdöbbentő, nagyon is meglepő szám? Hiszen tíz esztendő alatt több szakma „tűnt el” a szaktmák hivatalos jegyzékéből, mint amennyit most a jegyzék egyáltalán föl sorol! Elképesztő változás. Ezek szerint a vagy 150 eltűnt, megszünt szaktmában dolgozó emberek elveszítették volna munkájukat, szakmai megélhetésüket? Hiszen megszüntek ezek a szaktmák!

Természetesen egészen más az ok, hiszen a jegyzékben „eltűnt” szaktmákban ma is dolgoznak korábban képesített emberek százai. A szaktmák jegyzékében bekövetkezett óriási változások nem arról vallanak, hogy vagy 150-féle szakismeretre nincsen több szükség. Ellenkezőleg, nagyobb részt az volt a jegyzék jókora változásainak mozgatórugója, hogy a szaktmákban egyre sokoldalúbban képzett, egyre több mindenhez értő emberekre van szükség. Hiszen kettős folyamatnak lehetünk tanúi a tudományos-technikai forradalom eredményeit lassanként mind intenzívebben fölhasználó, fejlődő gazdaságunkban, iparunkban. Az új, többé-kevésbé automatizált gépsorok, szaktmák kezeléséhez valóban mind több betanított munkásra is szükség van, ám a nagy értékű gépek irányítása sokszor éppen komplexebb, átfogóbb ismereteket igényel, vagyis, szaktmák összevonását, több szakmában megszerzett jártasságokat. S a karbantartás, a szolgáltatások, az építőipar vagy a mezőgazdaság is mindinkább olyan jellegű képzettségeket, szaktudást igényel, amelyet korábban egy-két-három szakma elsajátítása adhatott volna meg, most pedig ezt az ismeretanyagot, pontosabban annak alapjait már többnyire egy szakmában sajátíthatják el a tanulók.

Vagyis, a szaktmák elsajátításában is megnőtt az általános irányú képzés fontossága, ezt fejezi ki a szaktmák társadalmi-gazdasági igények diktálta összevonása. S amit külön is hangsúlyoz Hofigesang Péter: az iskolák nem kész szakembereket adnak, hanem olyan általános gyakorlati és elméleti ismeretekkel rendelkező szaktmunkásokat, akik képesek az adott munkahely sokoldalú követelményeire alkalmazkodni, skamatotálni tudásukat. Nem is lehet cél „kész” szakemberek képzése, hiszen például Miskolc és Szeged iparának gépparkja alapvetően különbözik egymástól. Olyan általános képzést kell tehát adni, ami az em-

bert alkalmassá teszi, hogy sokféle igénynek megfelelően, táguló határokkal rendelkező szakmájában. (Különböző valószínű, hogy hamarosan jelentős lehetőségeket kapnak a szaktmunkásképző iskolák, hogy fakultatív módon alkalmazkodjanak területük gazdaságának igényeihez.)

Az általánosabb irányú szakmai képzés eredményeként az iskola fölmerése azt bizonyíthatják, hogy végzett gyerekeiknek 75–80 százaléka marad hosszabb távon a szakmájában, vagyis találja meg szélesebb körben hasznosítható szakismeretei jövedelméből a szakmában anyagi és erkölcsi számításait, önmegvalósításának lehetőségeit. Ez pedig jó arány, s kétségtelenül hasznos a társadalom számára is. S a szakmaváltások is külön haszonnal járnak egyénnek és közösségnek egyaránt, ha például egy autószerelőből gépkocsivezető lesz, ami a leggyakoribb váltások közé tartozik.

Még egy kérdésre kellene valamilyen megnyugtató választ adnunk. Vajon, a technológiai fejlődés távlatait is tekintve, lesz-e tíz-húsz év múlva is ekkora igény a szaktmunkások iránt, mint manapság? Ismét egy adat. Az Egyesült Államokban a szolgáltatásokban dolgozók aránya elérte a 60 százalékot. Márpedig, éppen a szolgáltatóiparban, s a jövő fejlettebb technológiájának karbantartásában, a jövő gyári tmc-jában van, és lesz szükség a legsokoldalúbb, legjobban kvalifikált szakemberekre, szaktmunkásokra. S ahogyan a hagyományos jellegű szaktmák fogynak a szakmai jegyzékről, és az igénylistáról, úgy lesz egyre nagyobb jövője a tágabb határu, általánosabb irányú képzettséget, elméleti és gyakorlati ismereteket adó, a kor és a jövő igényeire igazodó „új” szaktmáknak.

Szávay István

„Gólyaselejtezők”

Felvételi vizsgák egyetemeken, főiskolákon

A héten a szegedi felsőoktatási intézményekben is megkezdődtek az írásbeli felvételi vizsgák. A szóbeliket július 2. és 5. között tartják meg.

A József Attila Tudományegyetem bölcsészettudományi karán 322 a jelentkezők száma. Közülük 110-en kezdhetik majd meg egyetemi tanulmányaikat. A túljelentkezés ez évben is a fordítottoltságok szaka a legnagyobb: körülbelül négyszeres, de jelentős a „többlet” magyar-történelem szakon is. A természettudományi karra összesen 225 elsőévest vesznek fel — 302 jelentkezőből. Érdekesség, s egyben már sajnos hagyomány is, hogy az egyes szakonok igen aránytalanul oszlik meg a jelentkezők között. Kémia—fizika szakon például nincs elég jelentkező, és más szaktmunkásokon is a felvehető „keretszámot” nem, vagy csak alig haladja meg a vizsgázók száma. Ugyanakkor biológia szakon 15 helyre 50-en pályáznak. Az állam- és jogtudományi karon 320 fiatalból választják ki azt a nyolcvan, akik néhány hónap múlva joghallgatóknak mondhatják magukat.

Környezetvédelem és városrendezés

A Csongrád megyei környezet- és természetvédelmi napok keretében tegnap délután Szegeden tájékoztatót tartottak a Hazafias Népfront megyei székházában.

A rendezvényen Hunyadi László, a városi tanács építési és közlekedési osztályvezető-helyettese ismertette a környezetvédelem Szeged általános rendezési tervében betöltött szerepét. Szólt az ütemes lakásépítésből adódó követelményekről, az igények megvalósításához szükséges feltételekről, s az ehhez rendelkezésre álló anyagi eszközökről.

A beszámolót követően a résztvevők — városrendezési, környezetvédelmi szakemberek és népfrontaktivisták — véleményt cseréltek a városépítés során jelentkező környezetvédelmi feladatokról.

Párt- és állami vezetők a szabadtéren

Mint rendszeresen lenni szokott, hetekkel a szabadtéri játékok nyitánya előtt Csongrád megye és Szeged párt- és állami vezetői tájékoztatóra hivatalosak Szeged nagy nyári kulturális rendezvényének színhelyére. Így tegnap a Dóm téri színpad alagsorának tanácskozáterében — ahol ott volt dr. Komócsin Mihály, az MSZMP Csongrád megyei bizottságának első titkára, dr. Perjési László, a Csongrád megyei tanács elnöke, Török József, a városi pártbizottság első titkára és Papp Gyula, a városi tanács elnöke is — a Horváth Mihály, a szabadtéri játékok igazgatója informálta a megye és a város párt- és állami vezetőit a szabadtéri programjáról, a Vállalat igazgatója szolt arpropagandáról, a műszaki előkészületekről. Többek között elmondta, hogy egy tervezendő vendéglátó prolo-

gusaként meghívták nyárra az odesszai opera- és balett-színház vezetőit, hogy máris fontolgatják, az 1981-ben esedékes ötvenéves jubileumra, valamint 1983-ra, amikor a felújított szabadtéri játékok negyedszázados évfordulója lesz, kiadványt, emlékkönyvet jelentetnek meg. Ami a közönség szervezői munkálatokat illeti, majdnem teljesítették az előzetes tervet, elegendő több mint 60 ezer jegyet adtak el, s egyáltalán nincs már belépő a János vitéz, valamint a Vászár előadásaira, de a végzet hatalmára is kevés. Horváth Mihály beszámolója után Dékány László, a Csongrád megyei Vendéglátó Vállalat igazgatója szolt arról a csöppet sem mellékes körülményről, hogyan készült fel a vendéglátás a várható nagy idegenforgalomra.

Együtt a lakossággal

Pártbizottsági ülés a határőröknél

A határőrkerület pártbizottsága Kiskunhalason kibővített ülésen tárgyalta a határőrök és a lakosság kapcsolatát, együttműködését. Válasz a két kérdésre: érdekazonosság a haza és munkánk védelmében. A határőrök kötelessége a határrend biztosítása, államhatárunk őrzése, a gyors és pontos útiokmánykezelés az átkelőhelyeken.

Gál Ferenc főlshóllalásában hangoztatta: a jó politikai légkör és közhangulat a határőrség és a lakosság együttműködésének feltétele. A határőrkerület parancsnoka, Dudás István, elmondotta, hogy innen, a Tisza—Duna mentéről indult el és vált országossá a határőrközségmozgalom, ennek a „katonai rangnak” az odaítélése. Egyetértve a beszámolóval, hozzátette: mind a határőrök és a lakosság kapcsolatában, mind a határőrök közéleti munkálkodásában tovább lehet lépni. Vörös Lajos, a rőszkei Kossuth Tsz párttitkára a közös tevékenység ténylet sorolta. Azt, hogy a katonák, ha kell, mindig segítenek, de a falu lakói is ott állnak, ha kell, egy sorban a határőrökkel. Legtöbbször az önkéntes határőrök. Dr. Horváth Károlyné a munkában föl-fölbukkanó formalizmus ellen emelt szót.

Miért működnek együtt a határőrök a lakossággal? Miért támogatja a tanyák, falvak népe a határőröket szolgálatuk ellátásában is? Válasz a két kérdésre: érdekazonosság a haza és munkánk védelmében. A határőrök kötelessége a határrend biztosítása, államhatárunk őrzése, a gyors és pontos útiokmánykezelés az átkelőhelyeken.

Hangsúlyozta, hogy az önkéntes határőrök soraiban nemzetiességek is dicséretes szolgálatot teljesítenek. Mások arra hívták föl a figyelmet, hogy az MHSZ-klubok keretében fokozni lehet a honvédelmi elő- és utóképzetést is. A megyei, járási és községi tanácsokban — választott tagokként — határőrök is dolgoznak. Munkájuk azonban igényesebb földatmeghatározással és jobb módszerekkel tovább fejleszthető.

A lakosság és a határőrök kapcsolatát erősíti, ha az utazó csak kevés időt tölt el az átkelőhelyeken. Rőszkén — főként hétvégeken — igen nagy a forgalom, mert nincs elég befutó és kiálló sáv a személyautók és a kamionok részére. Ezt már jelezték a Közlekedés- és Postaügyi Minisztériumnak, a Vám- és Pénzügyőrségnek.

A kibővített pártbizottsági ülés határozatba foglalta a jövő tennivalóit. Új volt, hogy a pártforum ilyen összetételben tárgyalta a tennivalókat. Üdvözlendő, hogy az őrsők, a térszék és az üzemek együttműködési megállapodást kötnek a határmentének rendje és nyugalma érdekében.

Morvay Sándor

A városi KISZ-bizottság ülése

Tegnap délután Novákné Halász Anna első titkár vezetésével ülést tartott a KISZ Szeged városi bizottsága. Ott volt Illés-Tóth István, a városi pártbizottság munkatársa, és Kulcsár Péter, a megyei KISZ-bizottság titkára is.

A résztvevők megvitatták az az évi vezetőségválasztó taggyűlésekről és küldöttgyűlésekről szóló jelentést. Elmondták, hogy sajnos — és ez nem furcsállható eléggé — sok alapszervezetben a tagok a KISZ Központi Bizottságának öt évvel ezelőtti állásfoglalásának sem ismerik a lényegét. A testület állást foglalt arról, hogy ezeknek az alapszervezeteknek a munkáját segíteni kell a jövőben, s nemcsak formálisan, hanem konkrétan is.

Szóba került az ülésen a szaktmunkásképzés helyzete is. Elmondták, hogy nem megfelelő a kapcsolat a képző intézmény és a vállalatok között. Az ifjú szaktmunkások legtöbbje úgy véli, nem kötikdők igazán ahhoz a vállalatához, amelynek tanulója volt. S ez a jelenség többszörösen is káros. A bizottság úgy foglalt állást, hogy az üzemi és az iskolai ifjúkommunista szervezeteknek főként azt kell szem előtt tartaniuk, hogy a fiatalok zöklönömentesen tudjanak beilleszkedni munkahelyeikre.

Végül a bizottság meghallgatta és elfogadta azt a tájékoztatót, amely az az évi Szegedi Ifjúsági Napok előkészületeiről szolt.